

CASA-CASTELL DE BÉTERA

PEDRO LÓPEZ ELUM

CATÀLEG DE MONUMENTS I CONJUNTS DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Vol. II Paterna-Zucaina

Conselleria de Cultura, València 1983, 1049 pp.

M.H.A. [*Monument Històric Artístic*]

incoat

«B.O.E.» 28-VII-1982

Bétera, amb Paterna i Bufilla. es rendiren voluntàriament a Jaume I quan aquest preparava al Puig el setge de la ciutat de València en la primavera de 1238. «... venc-nos missatge un sarraí de Paterna, cobertament, ab cartes de tota l'aljama, que ens retrien la vila e el castell. E venc-nos altre de Bétera e de Bufilla que es retrien aitambé. E nos dixem-los que iríem lla, e quan hi seríen que fossen aparellats de retre los dits castells, e que els observariem llur llei e totes les costums que havien en temps de sarraïns, e que els fariem gran bé.»

Encara que la Crònica parla d'un castell i encara que també hui s'aplica aquest nom a tot conjunt, cal aclarir d'antuvi que les edificacions que configuren actualment el Castell de Bétera no són en la seua totalitat les mateixes que l'integraven en el segle XIII. És a dir, que la crònica denomina "castell" les construccions que hi havia a Paterna, Bétera i Bufilla, però de quines construccions es tractava? Mentre que a Paterna i a Bétera la vida ha continuat fins ara i és difícil reconèixer aquells elements, a Bufilla, que quedà despoblada en el segle XIV, resulten més fàcils de precisar; i pensem que el nom es referia al conjunt format per la torre i el recinte fortificat immediat, encara apreciable, si bé no en tota l'altura, en aquest lloc.

Quant a la funció, de vigilància, defensa i protecció, vegeu allò que hem indicat per Paterna i Silla.

Actualment, el castell es compon de quatre torres i un conjunt d'edificacions adossades, moltes d'elles edificades en el nostre segle i que han anat cobrint les estructures antigues, el qual conjunt tanca una superfície d'uns 1.500 m², aproximadament. Tot i que fins a la dècada passada en foren utilitzades les dependències, el conjunt es troba hui en un estat tan ruïnós que la seua visió total resulta pràcticament impossible i ens veiem obligats a ressenyar-ne breument les restes més portants i a deixar sense desenrotllament alguns aspectes dignes, per una altra banda de ser destacats.

La construcció principal és una torre rectangular de huit metres per sis, aproximadament, i d'uns setze d'altura. A l'interior falta alguna planta i en general ha sofert, com tot el conjunt, moltes transformacions, apreciables sobre tot en les parets. Així, per exemple, podem observar una gran llar que recorre un dels costats, i, a l'exterior, un rellotge instal·lat a finals del segle passat. Molt a prop d'aquesta torre n'hi ha una altra de més xicoteta, i a l'extrem oposat, és a dir, en els costats oest i nord, unes altres dues, aquestes de forma semicircular en el seu exterior. I totes quatre estan unides per una sèrie de construccions de diversos pisos que tanquen

el recinte circular i que tenen un pati a l'interior. En fotografies antigues s'observa una cinquena torre, hui desapareguda.

Molt deficient, com ja hem dit, amb algunes plantes ensulsides i altres en situació de vertader perill. Per aquesta raó n'hem fet una descripció merament superficial, en contra de la nostra primera intenció.

Per a la restauració caldria distingir entre allò que fou l'estructura antiga i les obres que s'hi adossaren posteriorment, fins en una època quasi recent –que és la part que presenta més perill-, i procedir després, segons les dades que se n'obtinguen.

P. LÓPEZ ELUM